

ROMANO-LATINOFILI E FILODACI

Appunti e guida bibliografica

Dimitrie Cantemir, *Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor* (“Cronaca dell’antichità dei romano-moldo-valacchi”), San Pietroburgo, 1717; http://cantemir.asm.md/files/u1/hronicul_vechimei_a_romano_moldo_vlahilor_vol_I.pdf

21-22^V ”De ciia vor mărturisi [cronicarii] precum poporul romano-moldo-vlahilor nu din glogozala a nașteri de strânsură să fie scornit, ce din cetățeni romani, din ostași veterani și din mari familii să fie ales. Apoi din buni și tari romano-moldo-vlahi, din buni și tari părinți romani născându-să a singelui curățenie și a niamului evghenie nestricată și nebetejită să fie ferit, / precum și până astăzi tot așa o feresc.” (“Pertanto i cronisti testimonieranno come che il popolo dei Romano-moldo-valacchi non si fosse generato dalla confusione di genti raccoglieticce, ma da cittadini romani, da militi veterani e da nobili famiglie; e che infine i buoni e forti Romano-moldo-valacchi, discendenti da buone e forti famiglie, avrebbero conservate incorrotte e incontaminate la purezza del sangue e la nobiltà della stirpe e così le conservano fino ad oggi.”)

Che è la traduzione della versione originaria latina del testo di Cantemir:

23^F ”Denique testificabuntur, gentem Moldavam, non ex collectanearum nationum colluvie conflatam, sed ex Romanis civibus, ac maximis ex familiis selectam fuisse; tandem bonos et fortes Romano-Moldovlachos, bonis et fortibus natos parentibus, sanguinis puritatem, ac generis nobilitatem incorrupte, atque intaminate conservasse / nec non etiamnum conservare.”

=====

Lucian Boia, *România, țară de frontieră a Europei* [“La Romania, paese di confine dell’Europa”, Bucarest,

Humanitas, I ed. ingl. 2001; I ed. rom. 2002; VI ed.: https://books.google.it/books?id=JazRDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=it&source=gs_bse_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false .

“Până în secolul al XIX-lea, istoricii români, cu puține excepții, nici n-au vrut să audă de vreo componentă dacică a poporului român. Jertfa lui Decebal a fost gratuită. Dacii au dispărut, nu a mai rămas nimic de la ei. Români sunt romani puri.” (Boia, VI ed., in rete).

Rimanendo entro i limiti del secolo XIX, gli storici e archeologi francesi o francoscriventi, esaminando i bassorilievi della Colonna Traiana, esprimono un'opinione quasi identica (come documentato in <http://cisadu2.let.uniroma1.it/air/docs/interventi/Chacon-Colonna-Traiana.pdf>, <https://people.unica.it/mlorinczi/files/2020/05/Quinet-Reinach-s.XIX.pdf>), anzi, la rafforzano.

=====

La svolta decisiva verso la cd dacomania o, successivamente, dacopatia e tracomania

(cfr. Dan Alexe, *Dacopatia și alte rătăcirii* [“smarrimenti”] *românești*, Bucarest, Humanitas, 2015) https://books.google.it/books?id=1SHUDwAAQBAJ&pg=PP1&lpg=PP1&dq=alexe+dacopatia&source=bl&ots=6fkOrfffB2&sig=ACfU3U3cQ2H9qSXS_AXl6OJDin_gerkHmw&hl=it&sa=X&ved=2ahUKEwi5g9WQ4LDpAhXV4KYKHaayATYQ6AEwCh0ECA0QAQ#v=onepage&q=alexe%20dacopatia&f=false)

avviene alla vigilia della Grande Guerra:

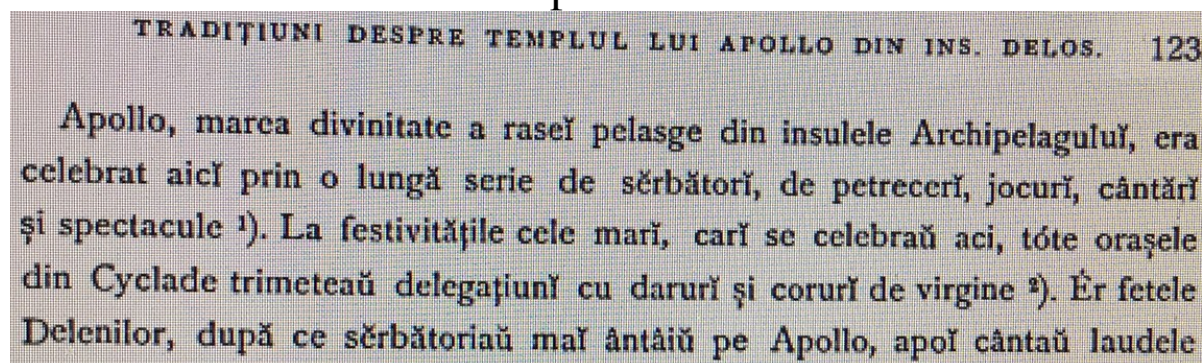
Nicolae Densușianu (1846-1911), *Dacia preistorică*, 1913, oltre 1200 pp. (<https://archive.org/details/NicolaeDensușianuDaciaPreistorica/page/n83/mode/2up>; http://documente.bcucluj.ro/web/bibdigit/fg/BCUCLUJ_FG_182796.pdf),

“opera postuma dello storico transilvano [che] ha segnato profondamente la cultura romena del Novecento, rappresentando il

punto di partenza di tutto il dacismo deterioro successivo, in particolare di quello postrivoluzionario [= post 1989].” (Roberto Merlo, *La Dacia nella cultura romana: tra mito e storia*, tesi di dottorato, Università degli studi di Torino, XVI ciclo, 2000-2004; tutors: Marco Cugno, Bruno Mazzoni; p. 320). “Extrem de controversată, *Dacia Preistorică* și-a atras de-a lungul timpului critici din partea oamenilor de știință.” (https://ro.wikipedia.org/wiki/Dacia_preistoric%C4%83).

Sintesi, reboante nello stile, delle due teorie contrapposte filoromane e filodaciche, in Vasile Pârvan, *Parentalia: Pentru pomenirea* [“rimembranza”] *împăratului Traian*, Bucarest 1922, da una conferenza del [N.B.] 1919; per la parte finale della seconda guerra dacica raffigurata sulla Colonna Traiana v. a pp. 253-255; <http://www.cimec.ro/Biblioteca-Digitala/Parvan/Parvan-Parentalia.htm?filename=ParvanPentruPomenireaImparatuluiTraian-Parentalia.pdf>

In aspro contrasto con la sua teoria filodacica, Densușianu deve sottomettersi all’ortografia latinizzante dell’epoca, etimologico-fonetica, appesantita da numerosi segni diacritici il cui uso attuale è diverso e più limitato:

Su un presunto complesso di inferiorità storica dei Romeni (per l’esattezza: nella coscienza moderna di certe élites culturali e politiche romene), foriero di distorsioni

storiografiche e di sistemi politici nefasti nell'ideologia e nella prassi, lo storico Lucian Boia ci ritorna due volte, nel saggio citato più avanti. Eccone un esempio:

masura apropiata de Ungaria, alternandu manifestarile de independența cu perioade de recunoaștere a vasalității.³

Condiția aceasta, destul de modestă, chiar în raport cu vecinii, nu numai cu Occidentul, a generat în conștiința modernă a românilor un **complex** de inferioritate și, în mod logic, diverse tactici pentru a-l compensa. S-a pus astfel accentul pe caracterul particular al civilizației românești (care nu este inferioară altora, ci diferită), pe victoriile obținute împotriva unor adversari mai puternici, pe rolul românilor în apărarea creștinătății europene. Un fapt scos în evidență este și remarcabila vitalitate a țărilor române, care au reușit, în condiții tulburi – prin război și prin diplomație –, să-și păstreze existența, în timp ce țări cândva puternice, ca Ungaria sau Polonia (fără a mai vorbi de statele balcanice), s-au prăbușit, înghițite de puteri și mai mari, și au dispărut pentru un timp de pe scena istoriei. Este, desigur, o consolare, dar care nu poate șterge cu totul amintirea frustrantă a unui rol secundar interpretat prea multă vreme.

S-a adăugat, ca un handicap suplimentar, și sistemul nefericit al succesiunii la tron (mai bine zis, lipsa unui adevărat sistem). Nu era nici ereditar, nici pur și simplu electiv, ci amestecat, „ereditar-electiv“. Ereditar, în principiu, în cele două dinastii (Basarabii în Țara Românească, Mușatinii în Moldova), dar ignorând criteriul apusean al transmiterii tronului în linie directă. Nu numai fiii (femeile fiind oricum excluse), dar și frații sau rudele mai îndepărtate puteau aspira

Lucian Boia, *România, țară de frontieră a Europei* [“La Romania, paese di confine dell'Europa”, Bucarest, Humanitas, I ed. ingl. 2001; I ed. rom. 2002; VI ed.: https://books.google.it/books?id=JazRDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=it&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false .

Ma Boia non è il primo a esprimersi con tanta determinazione. Così (si) spiegava e giustificava anche Bogdan Petriceicu Hasdeu, già nel 1860, le fondamenta psicologico-ideologiche del pensiero filoromano/latino dei rappresentanti della Scuola latinista transilvana (in romeno:

Școala Ardeleană). Il pamphlet di Hasdeu, per il resto molto critico e satirico nei confronti di questi studiosi che vivevano nell'impero austro-ungarico, s'intitola *Perit-au dacii?* ("Scomparvero i Daci?"; apparso in "Foița de istorie și literatură", 1860,1; leggibile a <http://basarabialiterara.com.md/?p=8784>, 2011; la risposta di Hasdeu è ovviamente *No!*):

“Un popor îngiugat are dreptul de a se mîngîia prin trecuta-i de fală, și de a și-o închipui cu atît și mai frumoasă cu cît giugul de față se face mai greu, iar timpul slobozeniei cronologicește mai îndepărtat [...]”. (“Un popolo soggiogato ha il diritto di consolarsi con la sua passata gloria e di immaginarsela tanto più bella quanto più pesante diventa il giogo attuale, e quanto più lontani appaiono, cronologicamente, i tempi della libertà ...”)

Fonte: <https://timisoaratourism.com/1463-2/attachment/chipul-lui-decebal/>
Sul committente del volto di Decebalo scolpito nella roccia, Iosif Constantin Drăgan (1917-2008), si v. in Wikipedia (la voce più completa è quella in romeno).

«DECEBALUS REX - DRAGAN FECIT», altorilievo, 1994-2004
(notare la croce in cima alla roccia)

Fonte: https://ro.wikipedia.org/wiki/Chipul_lui_Decebal